

CRNA GORA
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA

INFORMACIJA O PRIPREMI ZA POŽARNU SEZONU 2021. GODINE

Podgorica, jun 2021. godine

1. UVOD

Elementarne nepogode, a samim tim i požari u šumama i na otvorenom prostoru velikih razmjera, oduvijek su predstavljale veliku opasnost, jer svojim destruktivnim potencijalom konstantno ugrožavaju ljude, materijalna i kulturna dobra i životnu sredinu. Šumski požari, bilo da su izazvani ljudskom nepažnjom ili da su nastali na neki drugi način, mogu da ugroze ogromne prostore. Primjera ovakve vrste ima mnogo, a najsvježiji su veliki požari na otvorenom prostoru koji su se 2017. godine dogodili na primorju i u centralnom dijelu Crne Gore. Šumski požari predstavljaju globalni ekološki i ekonomski problem. Zbog svoje geografske pozicije u Mediteranu i sve izraženijeg uticaja klimatskih promjena, crnogorske šume su posebno ugrožene.

Visoke temperature, koje u ljetnjim mjesecima vladaju u pojedinim krajevima Crne Gore (Primorski i Centralni region), male količine padavina i nedovoljno održavanje šuma sa aspekta zaštite od požara, pogoduju nastanku požara na otvorenom prostoru – na zelenim površinama i šumskim kompleksima. Naročito kritičan period za nastanak požara u našim uslovima su mjeseci jul i avgust. Zbog vjetrova i nepristupačnosti terena, požari često zahvataju velike površine, traju po više dana i u tim uslovima je njihovo gašenje veoma otežano. Poražavajuća činjenica je prisutnost namjernog izazivanja požara zbog povećanja proizvodnje nedrvenih šumskih proizvoda i zbog ispaše stoke.

U 2020. godini, koja je sa aspekta zaštite od požara bila jedna od povoljnijih, u Crnoj Gori je evidentirano 4633 požara na otvorenom prostoru (šumski požar, nisko rastinje i srednjogorica itd.). Na području Crne Gore identifikovane su najugroženije lokacije za nastanak šumskih požara. Prema Nacionalnom planu za zaštitu i spašavanje od požara, u zavisnosti od količine i sastava gorivog materijala, vrste drveća, klime, zemljišta i ekspozicije, šume u Crnoj Gori se prema stepenu ugroženosti dijele u četiri grupe:

- I stepen – područje vrlo velike ugroženosti: Bar, Budva, Ulcinj, Kotor, Herceg Novi, Cetinje i dio područja Nikšića, Danilovgrada, Tuzi i Podgorice;
- II stepen – područje velike ugroženosti: Pljevlja, Žabljak, Mojkovac, Andrijevica, Plužine, Rožaje, Bijelo Polje, Plav, Gusinje, Berane i Kolašin;
- III stepen – područje umjerene ugroženosti: brdsko – planinsko područje (šume hrasta, graba i drugih lišćara) i ravničarsko (meki lišćari) – planinsko područje opština Šavnik, Bijelo Polje, Berane, Petnjica i Kolašin,
- IV stepen – područje male ugroženosti: sjeverni i sjeveroistočni dio brdsko – planinskog i planinskog područja (šume bukve).

2. AKTIVNOSTI SPROVEDENE NA PRIPREMI POŽARNE SEZONE 2021. GODINE

Pripremajući se za period pojačane požarne opasnosti u 2021. godini, Direktorat za zaštitu i spašavanje Ministarstva unutrašnjih poslova je u saradnji sa ostalim subjektima sistema zaštite i spašavanja, kao i prethodnih godina, realizovao niz preventivnih aktivnosti, kako bi što spremnije dočekali požarnu sezonu.

U tom pogledu, vršeni su inspekcijski nadzori, upućivani dopisi kojima je subjektima sistema zaštite i spašavanja ukazano na obaveze sprovođenja zakona iz ove oblasti, održavani su sastanci, realizovani programi i projekti. Inspektori za zaštitu i spašavanje u kontinuitetu su vršili

nadzor nad sprovođenjem Zakona o zaštiti i spašavanju, a naročito u periodu pripreme za nastupajuću požarnu sezonu 2021. Njihove aktivnosti se najviše odnose na kontrolu i nadzor javnih preduzeća koja gazduju parkovima i zelenim površinama u svim opštinama u Crnoj Gori, kao i u privrednim društvima koja gazduju šumama u Crnoj Gori (Uprava za šume, JP Nacionalni parkovi itd.). Shodno odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju i Nacionalnom planu zaštite i spašavanja od požara definisan je način koordiniranja i rukovođenja ministarstava, organa državne uprave, jedinica lokalne samouprave i privrednih društava na sprovođenju mjera i aktivnosti zaštite i spašavanja od požara u šumama i na otvorenom prostoru. Na taj način preciziran je način saradnje među institucijama nadležnim za djelovanje u slučaju nastanka požara na otvorenom prostoru.

Jedna od bitnih preventivnih aktivnosti u prethodnom periodu bila je izrada i donošenje Nacionalnog plana za zaštitu i spašavanje od požara, na osnovu kojeg se sprovede predviđene mjere i aktivnosti.

Poslati su dopisi svim jedinicama lokalne samouprave o potrebi da lokalne samouprave koje nijesu izradile svoje planove to učine u najkraćem roku, a opštine koje su ih donijele vrše njihovo redovno ažuriranje. Do sada je izrađeno 20 opštinskih planova zaštite i spašavanja od požara, kao i oko 200 preduzetnih planova zaštite i spašavanja od požara. Posebno se insistira na izradi planova zaštite i spašavanja od požara kod privrednih društava, drugih pravnih lica i preduzetnika jer broj izrađenih planova još uvijek nije na zadovoljavajućem nivou.

Ministarstvo unutrašnjih poslova je dana 17. 05. 2021. godine, organizovalo sastanak sa komandirima opštinskih službi zaštite i spašavanja i drugim predstavnicima državnih institucija koje su uključene u odgovor na požare većeg obima. Na sastanku su sve opštinske službe predstavile raspoloživa sredstva i potencirali mjere koje će sprovesti u cilju što bolje pripremljenosti za požarnu sezonu. Konstatovano je da su postojeći materijalno-tehnički resursi spremni za odgovor na požare, ali su evidentirani i problemi, prije svega, u nedostatku lične i kolektivne opreme, kao i u malom broju izvršilaca u pojedinim službama zaštite i spašavanja.

Na sastanku su učestvovali i predstavnici Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Uprave za šume, JP Nacionalnih parkova Crne Gore, Uprave policije i Vojske Crne Gore gdje su predstavljeni kapaciteti i resursi navedenih subjekata i definisan je način njihovog angažovanja u slučaju požara većeg obima.

Predstavnik Uprave za šume je saopštio da su preduzeli niz preventivnih aktivnosti u odnosu na prošlu godinu koji se ogledaju u:

- izradi planske dokumentacije i karata ugroženosti;
- obezbjeđivanju budžetskih sredstava za angažovanje oko 80 osmatrača u periodu pojačane požarne opasnosti, dok je stalno angažovano blizu 200 lugara koji bi pored svog redovnog radnog angažovanja po potrebi bili uključeni u početno gašenje šumskih požara, kao i
- intenziviranju saradnje sa drugim institucijama i organizacijama na izradi infografika, web banera i brošura s ciljem podizanja svijesti o zaštiti šuma i destruktivnoj snazi požara, kao i jačanja građanskog aktivizma.

Takođe, na sastanku sa predstavnicima Uprave policije i Vojske Crne Gore dogovorene su aktivnosti koje se ogledaju prije svega u aktivnostima pripadnika Uprave policije u smislu pojačanog patroliranja na prostorima sa povećanim požarnim rizikom i većeg angažovanja u cilju pronalaska ili eventualnog procesuiranja lica koja izazivaju požare, dok su sa predstavnicima Vojske Crne Gore definisane procedure angažovanja njihovih ljudskih i materijalnih resursa. Konstatovano je da Vojska Crne Gore ima oko 200 pripadnika koji se po potrebi mogu uključiti u gašenje požara od kojih je 50 operativno u svakom trenutku, ali da im nedostaje lična zaštitna oprema za ove aktivnosti. Istaknuto je da je Vojska Crne Gore, shodno svojim redovnom planovima, ušla u uređenje protivpožarnih puteva i izgradnju protivpožarnih pojaseva oko svojih objekata. Takođe, Vojska Crne Gore na raspolaganju ima 3 helikoptera tipa BELL 412 EPI, opremljena za gašenje požara iz vazduha, koja se mogu koristiti za gašenje požara iz vazduha.

Važno je istaći da su pripremajući se za požarnu sezonu, sve opštine sa povećanim požarnim rizikom imale obavezu održavanja sastanaka opštinskih timova za zaštitu i spašavanje radi preciznog definisanja svih obaveza subjekata sistema zaštite i spašavanja na lokalnom nivou, kao i procedura njihovog angažovanja.

Direktorat za zaštitu i spašavanje MUP-a organizovao je kampanju podizanja svijesti građana o prevenciji i zaštiti od požara, u svim opštinama u Crnoj Gori. U tu svrhu u saradnji sa službama zaštite i spašavanja organizovani su info dani i građanima su dijeljeni flajeri “Šumski požari – Bezbjednosna uputstva”. U okviru info dana razgovaralo se sa građanima o značaju zaštite šuma od požara, kao i preventivnim mjerama koje treba svaki građanin da sprovedi kako bi sačuvali šumsko bogatstvo, a time i životnu sredinu.

U okviru projekta „3 WATCH OUT – Trilateralni model civilne zaštite: Putevi, instrumenti i izazovi za našu bezbjednost“, koji finansira Evropska unija u okviru IPA INTERREG Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija – Italija. 1. juna 2021. godine u mjestu Lužnica u podgoričkoj opštini, održala se nacionalna terenska vježba na kojoj su učestvovali predstavnici Direktorata za zaštitu i spašavanje MUP-a, službi zaštite i spašavanja iz Podgorice, Danilovgrada i Cetinja i Crvenog krsta Crne Gore. Na vježbi se shodno realističnom scenariju uvježbavala međuopštinska saradnja i koordinacija aktivnosti od strane Direktorata za zaštitu i spašavanje, kao i testirali kapaciteti na nacionalnom nivou u slučaju reagovanja na požare većih razmjera. Tokom izvođenja vježbe koristio se i NICS sistem¹, koji se razvija u okviru Pilot projekat civilne napredne regionalne koordinacije u hitnim situacijama i predstavlja projekat u okviru NATO SPS programa „Naukom za mir i bezbjednost“. Ova vježba predstavljala je nastavak simulacione regionalne vježbe koja se realizovala 31. maja 2021. godine, kada su se provjeravale već uspostavljene procedure pružanja međunarodne pomoći u slučaju šumskih požara, sa predstavnicima nadležnih službi iz Italije i Albanije.

Dakle, pripremajući se za ovu požarnu sezonu, preduzeto je niz preventivnih mjera i radnji, koje bi trebalo da rezultiraju boljim i kvalitetnijim odgovorom svih subjekata u sistemu kada je u pitanju zaštita i spašavanje od požara.

¹ NICS je web-bazirani sistem (internet sistem) za komandovanje i kontrolu svih vrsta nesreća, od prvog odgovora – prilikom redovnih događaja, do ekstremnih situacija, katastrofalnih nesreća čak i vanrednog stanja, koje zahtijevaju angažovanje cijelog državnog aparata, kao i angažmana jedinica za zaštitu i spašavanje drugih država sa kojima su sklopljeni ugovori o bilateralnoj saradnji.

3. RESURSI SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

Kada su u pitanju materijalno-tehnički i ljudski resursi za ovu sezonu, za gašenje požara iz vazduha biće raspoloživa 2 aviona tipa Air Tractor i 6 pilota, što je dobar potencijal jer se radi o vrlo teškim poslovima koji traže veliku koncentraciju i fizički napor.

Oslonac operativnog odgovora na sve vrste nesreća čine službe zaštite i spašavanja koje su organizovane u svim opštinama na području Crne Gore, osim u opštini Tuzi koja je formalno samostalna opština od 1. septembra 2018. godine. U formiranim službama ima ukupno 720 zaposlenih, od kojih 648 radi u operativnom dijelu, dok su u administrativnom dijelu zaposlena 72 službenika.

U opštinskim službama za zaštitu i spašavanje ima ukupno 199 vozila, od toga je tehnički ispravnih 147 vatrogasno-spasilačkih vozila, a ostalih tehnički ispravnih vozila ima 52. Ukupno su neispravna 34 vozila.

Kao dio sistema zaštite i spašavanja kojeg posebno treba istaći su dobrovoljna vatrogasna društva koja djeluju sa dugom tradicijom u opštinama Tivat (Krtoli) i Kotor (Perast). U opštini Herceg Novi djeluju tri dobrovoljna vatrogasna društva „Bijela“, „Luštica“ i „Prijevor“, u opštini Tivat je nedavno formirano još jedno dobrovoljno vatrogasno društvo DVD „Boka“, dok je bivši Dobrovoljni vatrogasni vod preregistrovan u Dobrovoljno vatrogasno društvo Tivat, a u Nikšiću djeluje i DVD Trubjela. Takođe, postoji inicijativa za osnivanje dobrovoljnih vatrogasnih društva u Glavnom gradu Podgorici i opštinama Nikšić i Kotor. Ono što treba istaći kao pozitivan primjer jeste činjenica da u Crnoj Gori egzistira 8 dobrovoljnih vatrogasnih društava sa ukupno oko 200 dobrovoljnih vatrogasaca i koji raspolažu sa dvadesetak vatrogasno-spasilačkih vozila. Direktorat za zaštitu i spašavanje kroz svoje aktivnosti permanentno podstiče trend formiranja novih dobrovoljnih vatrogasnih društava kroz različite vidove pomoći kao npr. obuke, doniranje opreme, uključivanje u terenske vježbe njihovih pripadnika i sl.

Što se tiče opremljenosti opštinskih službi zaštite i spašavanja, u smislu opreme za gašenje požara i odijela, ona je različita od službe do službe. Službe u centralnom dijelu i na primorju su značajno opremljenije nego službe na sjeveru.

Sistem radio veza koji se koristi u sistemu zaštite i spašavanja nije riješen na adekvatan način, jer jedan broj službi za zaštitu i spašavanje još uvijek koristi analogni sistem radio veza. Naime, radio veze koje se upotrebljavaju u pojedinim operativnim jedinicama, koje su dio sistema zaštite i spašavanja ne zadovoljavaju kriterijume za funkcionisanje sistema. U prethodnoj godini sjever države je pokriven TETRA signalom, te se kao jedan od prioriteta u narednom periodu nameće opremanje svih službi za zaštitu i spašavanje TETRA sistemom. Ministarstvo unutrašnjih poslova je formiralo Radnu grupu čiji je zadatak izrada Plana jedinstvenog sistema radio-komunikacije TETRA sistema, što je preduslov za uvezivanje svih službi u jedinstveni sistem radio-komunikacije.

4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA I PREDLOG MJERA

Požarnu sezonu 2021. dočekujemo spremno jer se odgovorno pristupilo sprovođenju preventivnih aktivnosti, kao i pripremi svih raspoloživih materijalno-tehničkih sredstava i opreme koja su dovedena u funkcionalno stanje. Takođe, svi subjekti u sistemu zaštite i spašavanja su bez obzira na probleme sa virusom COVID 19, iskazali visok stepen odgovornosti i spremnosti da daju doprinos u pripremi požarne sezone.

Kroz različite vidove komunikacije sa lokalnim samoupravama sugerisano im je na odgovornost i obaveze koje imaju u prevenciji i operativnim aktivnostima u procesu gašenja požara na svojoj teritoriji. Posebno je apostrofirana uloga opštinskih timova za zaštitu i spašavanje i organizovanje aktivnosti u zaštiti od požara na teritoriji njihovih opština.

Uprava za šume i Nacionalni parkovi još uvijek ne raspolažu dovoljnom količinom materijalno-tehničkih i ljudskih resursa za djelovanje na gašenju požara u početnoj fazi. Neophodno je da u narednom periodu ojačaju svoje kapacitete kako bi ispunili zakonske obaveze i kako bi učinak na terenu bio mnogo kvalitetniji.

Ostali subjekti sistema pripremaju su se i sprovede preventivne aktivnosti u skladu sa svojim obavezama i kapacitetima za odgovor na požare.

Svim aktivnostima za pripremu požarne sezone koordinirao je Direktorat za zaštitu i spašavanje Ministarstva unutrašnjih poslova, pri čemu treba istaći da postoje izvještaji svih subjekata u sistemu i da oni služe kao polazna osnova za dalje praćenje unapređenja rada svih državnih organa, organa državne uprave i lokalne samouprave.

Na kraju, treba podsjetiti da ukoliko požari dostignu razmjeru da država ne može adekvatno odgovoriti na njih, postoji mogućnost angažovanja međunarodne pomoći kroz bilateralnu saradnju, kao i putem Mehanizma Unije za civilnu zaštitu i NATO.

Imajući u vidu iskustvo iz prethodnih godina, planirano je da ukoliko dođe do eskalacije požara većih razmjera Operativni štab za zaštitu i spašavanje bude u stalnom zasijedanju i angažuje jedan broj vozila i vatrogasaca-spasilaca iz opština koje u tom trenutku imaju manji požarni rizik, a koji bi bili stacionirani u službama zaštite i spašavanja u ugroženim opštinama koje imaju smještajne kapacitete za vatrogasce-spasioce i njihova vozila. Na ovaj način bismo podigli nivo efikasnosti i brzine reagovanja, a istovremeno ukoliko bi požari potrajali, omogućili zamjenjivost vatrogasaca-spasilaca na terenu.

Neophodno je pronaći održiv model za rješenje problema koji su prethodnih godina pratili angažovanje pripadnika službi zaštite i spašavanja iz sjevernih opština, a koji su se odnosili na isplatu dnevnica, prekovremenih časova rada, ishranu, smještaj, točenje goriva i drugo.

5. PREDLOG ZAKLJUČAKA

1. Vlada je usvojila Informaciju o pripremi za požarnu sezonu 2021. godine.
2. Zadužuju se svi subjekti sistema zaštite i spašavanja da nastave sa aktivnostima na sprovođenju zaštite od požara na otvorenom prostoru i da sve raspoložive ljudske i materijalne resurse u slučaju potrebe stave u funkciju gašenja požara